

KIEMELT ÁLLATI EREDETŰ HUNGARIKUMOK MARKETING LEHETŐSÉGEINEK ELEMZÉSE ZÁRÓJELENTÉS A T049548 OTKA KUTATÁSRÓL

A kutatás keretében két különösen fontos hungarikum, a Magyar szürke szarvasmarha és a Mangalica sertés, valamint a belőlük készült termékek marketinglehetőségeinek elemzését tűztük ki célul a kínálati és a keresleti oldal összefüggéseinek feltárása révén. Mind a két hungarikum kiemelkedő piacpotenciállal, sajátos egészségvédő tulajdonságokkal és magyar ismérvekkel rendelkező egyedi termék.

A kutatás során egy projektbe bevont PhD hallgató befejezte tanulmányait, és más területen kívánt érvényesülni, így egy tanársegéd vette át a rá eső kutatási feladatokat. A szerződésben rögzített költségtervtől jelentős eltérés történt.

A kutatómunka során elsőként a már meglévő, rendelkezésre álló adatbázisok (statisztikai információk, táplálkozási előnyök) rendszerezését, értékelését végeztük el (szekunder piackutatás). Ennek keretében részletesen áttekintettük a marketingkutatásba vont hungarikumok (Magyar szürke szarvasmarha, Mangalica sertés) termékeire vonatkozó szakirodalmat. Az eredmények közül kiemelhető, hogy átfogó képet kaptunk az érintett ágazatok (piaci) fejlesztésének lehetőségeiről. A szekunder jellegű információk összegyűjtése hasznos támpontul szolgál a primer piackutatás tervezéséhez is.

A primer kutatások a Magyar szürke szarvasmarha és a Mangalica sertés marketingtevékenységének módszertani megalapozására irányultak. A primer piackutatás során mindkét adatgyűjtési módszert (kvalitatív és kvantitatív piackutatás) alkalmaztuk.

A kvalitatív (minőségi) piackutatás inkább iránymutató (nem általánosítható), mintsem meghatározó jellegű eredményeket biztosít. Lényege, hogy kis számú válaszadó attitűdjeinek, motivációinak, tapasztalatainak, preferenciáinak megfigyelésén alapul. Szakértői mélyinterjút készítettünk a mangalica és szürke marha termékeket előállító és feldolgozó vállalatok képviselőivel. Szükségesnek ítéltük a kereskedelem szereplőinek megszólítását: két hipermarket képviselője is segítette munkánkat. Fogyasztói fókuszcsoport-vizsgálatokat szerveztünk egyrészt a piac jellemzőinek, ill. a fogyasztók preferenciáinak feltárása, másrészt a testre szabott kérdőív összeállítása érdekében. A fókuszcsoportos beszélgetéseket 3 véletlenszerűen kiválasztott tesztelepülésen bonyolítottuk le, amelyekre 8-8 fogyasztót hívtunk meg. A csoporttagok kiválasztásánál szűrőkérdőívet alkalmaztunk, így csak olyan résztvevőkkel dolgoztunk együtt, akik már fogyasztottak valamilyen szürke marha vagy mangalica terméket. A fókuszcsoportos kutatás elsősorban a hungarikumok élvezeti értékének és vásárlási affinitásának elemzésére irányult.

A kvantitatív (mennyiségi) felmérés keretében 300 fogyasztót kérdeztünk meg a vizsgált hungarikumokkal kapcsolatos fogyasztói szokásokról és attitűdökről. A kutatást a 10 ezer főnél népesebb városokban végeztük el, a résztvevő települések 18 éves és idősebb lakosságának egyenlő esélyei voltak a mintába kerülésre. A kisszámú minta miatt a KSH (2001) adatai alapján a kijelölt településeken élők nem és kor alapján csoportosított összetétele torzult, ezért súlyfaktor használatával korrigáltuk az eltérést, így a felmérés nemre és korra való tekintettel biztosítja a reprezentativitást. A véletlen séta („random walking”) módszerének kombinálása a lakásokon történő ún. születésnap kulcs módszerével a véletlenszerűséget biztosította (HOFFMANN et al., 2000). A kutatás lebonyolításához az ún. „face to face interjúk” módszerét választottuk. A kapott eredményeket az SPSS 13.0 matematikai-statisztikai programcsomag segítségével értékeltük ki.

1. A szakértői mélyinterjúk eredményei

A fogyasztók érdeklődése ugrásszerűen nőtt az elmúlt évben, korlátot leginkább a fajta kedvezőtlen szaporodási mutatói jelentenek. Ennek következtében a piac kínálati jellegű.

Páros-kolbászt, szalámit, májast több húsüzem is készít, emellett megtalálható még a kínálatban a szalonna, a zsír, a kabanossi kolbász, a töpörtyű, sőt a virsli, a debreceni- és a lecsókolbász is. Bár hazánkban kereslet mutatkozik a tökehús iránt, e termékkör jelentős része exportra kerül. A kereskedők elsősorban választékbővítés miatt tartanak mangalica és szürke marhahúsból készített termékeket a polcokon, mivel ezek az összes forgalmukhoz képest csak kis mennyiséget képviselnek, azonban a magasabb haszonkulcsú, presztízis termékek közé sorolják a vizsgált termékkört, ennek megfelelően nem is nagyon törekszenek alacsonyabb áron kínálni. A szürke marha és a mangalica termékek ára meghaladja a más sertés- és szarvasmarha húsból készült termékekét. A kereskedők elmondása szerint a fogyasztók elsősorban azokat a termékeket vásárolják, ahol az ártöbblet nem jelentős, a termékek egységára alacsony, így például a májast pillanatok alatt elkapkodják a polcokról, míg a szalámit sokszor kénytelenek visszaküldeni az üzletekből a szavatossági idő lejártával.

A termékek célpiacát a megkérdezett interjúalanyok eltérően ítélték meg. Az ingyencélcsoportot magas jövedelemmel rendelkező, jellemzően vezető beosztású fogyasztók alkotják, akik leginkább presztízsből vásárolják a termékeket. Emellett megjelente az egészségtudatos fogyasztók is, és jelentős erőt képviselnek azok, akik nosztalgiaiából vásárolják a mangalica és a szürke marha termékeket.

2. A fókuszcsoportos interjúk eredményei

A fókuszcsoportok résztvevőit általánosságban a mangalicahús és a belőle készített termékek fogyasztása jellemezte, a szürke marha termékekkel kevesebben találkoztak. A mangalica húsát zsírosnak, de ízletesnek találták a résztvevők, azonban a konyhai készítés során jelentkező kellemetlen szagáról is beszámoltak. Jellemző a termelőtől történő vásárlás, a hiper- és szupermarketekben kapható termékekkel szemben bizalmatlanabbak a fogyasztók. A közvetlen beszerzés indítéka között említették, hogy ezáltal támogatják a gazdákat, illetve a disznóvágáshoz és a hagyományos magyar állatokhoz kapcsolódó asszociációk miatt jellemzőbb ez a vásárlási mód. A mangalica esetében a kialakult árakat elfogadhatónak ítélték a résztvevők, illetve elfogadják a némileg magasabb felárat, a szürke marha termékek árát viszont túlságosan magasnak érezték. A termékek minőségével elégedettek voltak a fogyasztók, bár megjegyezték, hogy a termelő nem tud egyenletes minőséget produkálni. Mindig piacképes ugyan a termék, de pl. az ízesítés változó, hiszen a termelő kóstolás alapján fűszerezi a termékeket. A beszerzési lehetőségeket főként szájreklám alapján ismerik a fogyasztók, a boltokban csak ritkán, és alacsony választékkal találkoznak. Szélesebb kínálat, intenzívebb reklámozás, figyelemfelkeltés, és magasabb jövedelem esetén több terméket is hajlandóak lennének vásárolni. A tökehúsokhoz mellékelt elkészítési javaslatok szintén növelnék a termékek iránti érdeklődésüket. Kommunikációs üzenetként a résztvevők szerint a termékek hungarikum voltát, magyar eredetét, az ingyencsökkentését, természetességét kellene kihangsúlyozni. Fontos lehet még a magyar lakossággal megismertetni a termékkör egészségvédő funkcióit is.

A fókuszcsoportos beszélgetés során a termékek tesztelése is sor került. Kenőmájast és csemegeszalámit kóstoltak a résztvevők, amelyeket vakbírálat formájában teszttermékkel kellett összehasonlítaniuk külső megjelenés, állomány, szag+íz és összbenyomás szempontjából. Mindkét termékkör esetében a hungarikum termékeket preferálták a fogyasztók. A mangalicamájast ízre markánsabbnak vélték, sötét színe miatt pedig több máj

meglétét feltételezték a termékben. A hungarikum csemegeaszalámi sötétpiros színe friss hústermékekre utalt, és ízét is kellemesebbnek vélték.

A kvalitatív kutatás eredményei szerint a szürke marha és mangalica húsból készült termékek piaci fogadtatása kedvező, amely a termékpálya minden szereplője számára előnyöket hordoz. A kutatás során bemutatott két hungarikum termék piacának érettsége így már eléri azt a szintet, hogy a fogyasztók preferenciái, szokásai és attitűdjei mérhetőek.

3. A kérdőíves felmérés eredményei

A kérdőívben elsőként arra kérdeztünk rá, hogy mire asszociálnak a megkérdezettek a hungarikum szó kapcsán. Az 1. táblázat alapján látható, hogy legtöbben általánosságokat említettek, így pl. 274 fő válasza alapján leginkább a magyar termékeket (47,3%) tekintik hungarikumnak. Kedvező eredmény azonban, hogy a konkrétan megnevezett termékek közül a szürke marha a negyedik, míg a mangalica a hetedik helyen szerepel.

1. táblázat

A hungarikum szóra vonatkozó spontán fogyasztói asszociáció (N=300)

Megnevezés	Említések aránya, %
Magyar termékek	47,3
Magyar dolgok	13,0
Pick szalámi	5,3
Tokaji aszú	4,3
Minőségi áru	4,0
Egyedi, különleges	3,0
Unicum	3,0
Szürkemarha	2,7
Gyulai	2,0
Pálinka	1,7
Mangalica	1,7

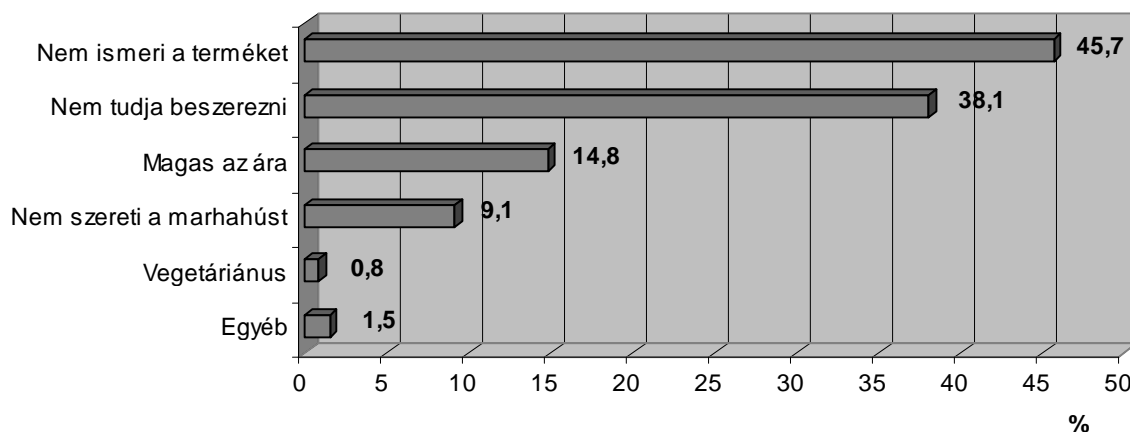
Ezt követően termékenként külön-külön vizsgáltuk a szürke marha és mangalica hússal kapcsolatos fogyasztói véleményeket. A közleményben csak azokat az összefüggéseket soroljuk fel, amelyek a statisztikai elemzések alapján szignifikánsnak mutatkoztak.

3.1. A szürke marha termékeivel kapcsolatos fogyasztói magatartás

A szürke marha hús fogyasztása rendkívül alacsony, a megkérdezetteknek mindössze 12% asztalára kerül ez a különlegesség valamilyen rendszerességgel (de semmiképp sem gyakrabban, mint havi 2-3 alkalom). Így figyelembe kell venni, hogy az alacsony elemszám miatt az esetleges következtetések csak óvatosan vonhatók le. A háttérváltozók szerint az eredmények a következők: az iskolai végzettség és a lakóhely befolyásolja a fogyasztást. A diplomával rendelkezők 36,7%-a, míg a max. 8 osztályt végzetteknek csak 5,0%-a választja ezt a húst, a fővárosi válaszadóknak 23,2% tartozik a fogyasztók közé, míg vidéken ez az érték maximum 10,4%.

A szürke marha nem vásárlásának okait az 1. ábra szemlélteti. A fogyasztók nagy része nem ismeri a terméket (45,7%) vagy nem tudja beszerezni (38,1%). A magas ár csak a megkérdezettek 14,3% szerint jelent korlátot. Elgondolkodtató azonban, hogy 72,5%-uk nem is tartja elképzelhetőnek, hogy a jövőben ilyen ételleket fogyasszon. A felsőfokú végzettséggel

rendelkezők lényegesen nagyobb hányada bizonyult nyitottnak e téren, valamint a vidéken élők mutattak nagyobb „affinitást”.

1. ábra: A szürke marha termékek elutasításának indokai, % (N=290)

A fogyasztók szerint a vásárlás fő motivációját a hús előnyös táplálkozásbiológiai jellemzői, egészségvédő szerepe (42,9%) jelenti, amelyet a garantált eredet és az ingyenségek szeretete követ 20-20%-kal. A válaszadók a szürke marhát elsősorban tökehús (77,1%) formájában szerzik be, a szárazárakat (sonka, szalámi) csak 31,4% említette (2. táblázat).

2. táblázat

A szürke marha termékek vásárlási formái (N=44)

Megnevezés	Említések aránya, %
Tökehús	77,1
Szalámi, kolbász, sonka (szárazárak)	31,4
Debreceni, kolbász, virsli, párizsi (frissárak)	11,4
Konzervben	2,9
Készételként étteremben	2,9

Beszerezés helyének a fogyasztók több mint fele (51,4%) a hússzaküzleteket jelölte meg, de sokan vásárolnak (25,7%) közvetlenül a termelőtől is, főként piacon (3. táblázat).

3. táblázat

A szürke marha termékek beszerzésének helye (N=35)

Beszerzési forrás	Említések aránya, %
Hús szakboltok	51,4
A termelőktől közvetlenül, piacon	25,7
Hipermarketek	11,4
„Saját termelés”	2,9
Egyéb helyről	8,6

Ahhoz, hogy a szürke marha termékek népszerűbbé váljanak hatékonyabb tájékoztatásra (reklámok és ismeretterjesztés útján), alacsonyabb árakra és könnyebb beszerezhetőségre lenne leginkább szükség. A szürke marhahússal szemben kialakult attitűdöket ötfokozatú skálán vizsgáltuk (1-egyáltalán nem ért egyet ... 5-teljes mértékben egyetért), amit a 4. ábra

szemléltet. Leginkább a hungarikum jelleget (4,66), az egészségességet (4,16) és az ízletességet (4,14) emelték ki a megkérdezettek. Nincsenek tisztában azonban a szürke marha hús táplálkozás-biológiai előnyeivel, a válaszadók harmada nem tudta (csak 93 fő válaszolt), hogy a szürke marha húsa konjugált linolsavban gazdag, és a fogyasztók közel fele (159 fő válaszolt) nincs tisztában azzal, hogy koleszterinszegény a termék. Ezek a tények mindenképpen indokoltá teszik hatékony kommunikációs eszközök alkalmazását.

4. táblázat

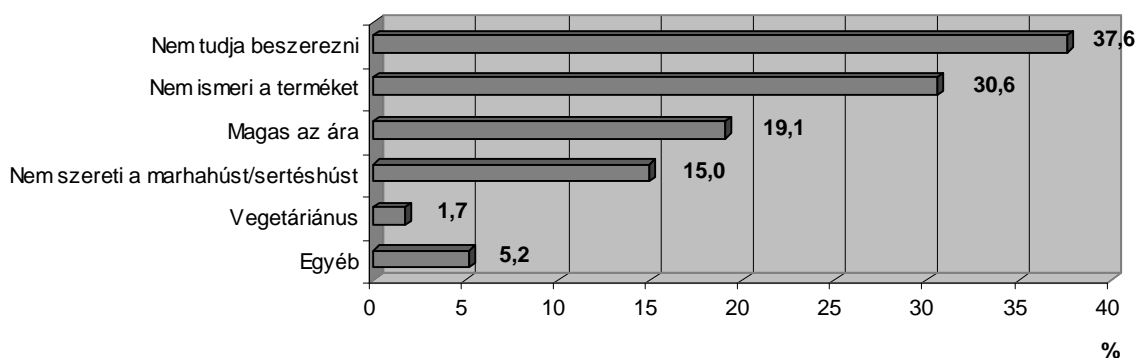
A szürke marhahússal szembeni fogyasztói attitűdök főbb statisztikai mutatói

Állítás	N	Átlag	Szórás
A szürke marha igazi magyar termék.	245	4,66	0,79
A szürke marha húsa a külteljes tartás miatt sokkal egészségesebb.	159	4,16	1,10
A szürke marha húsa a külteljes tartás miatt sokkal ízletesebb.	154	4,14	1,00
A szürke marha húsa koleszterinszegény.	159	3,73	1,07
A szürke marha húsa CLA-ban gazdag.	93	3,69	1,03
A szürke marha húsának fogyasztása diétázóknak ajánlott.	148	3,56	1,08
A szürke marha húsának íze hasonlít a vadhúshoz.	122	3,35	1,26
A szürke marha húsának fogyasztásával megelőzhető a daganatos betegségek.	125	3,22	1,34
Leginkább az állat tetszetős külseje miatt vásárolok szürke marhahúst.	155	2,30	1,52

3.2. A mangalica termékeivel kapcsolatos fogyasztói magatartás

A mangalica húst vagy húskészítményt a megkérdezettek közel fele (42,3%) fogyasztott már. Főképp a férfiak (47,9%) kedvelik ezt a terméket, míg a nőknek 37,3%-a választja ételük közé. A szürke marha készítményekhez hasonlóan az iskolai végzettség függvényében megfigyelhetünk szignifikáns kapcsolatot: a diplomások 63,3%-ban, míg a 8 általánost végzettek csak 28,7%-ban fogyasztanak mangalica terméket.

A vásárlás korlátait a 2. ábra szemlélteti. Leginkább a nehéz beszerezhetőség jelent akadályt (37,6%), de még a mangalica esetén is sokan a hiányzó ismeretekkel (30,6%) érveltek. A magas árat a megkérdezettek 19,1%-a tartja akadályozó tényezőnek, de olyan válasszal is szembesültünk, hogy a magas zsírtartalom miatt nem kerülhet az asztalra.

2. ábra: A mangalica termékek elutasításának indokai, % (N=189)

Különösen szembeötlő, hogy az eddig nem fogyasztóknak 87,3%-a a jövőben sem tartja elképzelhetőnek, hogy mangalica húst vagy húskészítményt tegyen asztalára. A magyarországi jelentős mennyiségű (26,7 kg/fő) sertéshúsfogyasztás (KSH, 2005) mellett az eredmény meglepő.

Nem csak többen, de gyakrabban is fogyasztanak a megkérdezettek mangalica terméket, mint szürke marhát. Legtöbben, 62,2% ritkábban, mint kéthavonta, de biztató, hogy 5,5%-uk hetente többször is asztalára teszi a vizsgált terméket. Elsősorban az előnyös táplálkozásbiológiai sajátosságok, egészségvédő szerepe (40,2%) miatt preferálják a mangalica készítményeket, sokan azonban ingyencége (28,3%) miatt nem vetik meg ezt a húst.

A mangalica kedvelt tökehús (56,7%) és szárazáru (42,5%) formájában is, ami tükrözi a kínálatot is. Érdekes azonban, hogy a kereskedők által említett, alacsonyabb egységáras frissárúkat csak a megkérdezettek 12,6% vásárolja (5. táblázat).

5. táblázat

A mangalica termékek vásárlási formái (N=170)

Megnevezés	Említések aránya, %
Tökehús	56,7
Szalámi, kolbász, sonka (szárazáru)	42,5
Debreceni, kolbász, virsli, párizsi (frissáru)	12,6
Egyéb (szalonna, zsír, tepertő)	22,0

A tökehús fogyasztás magas arányát az igénybevett beszerzési források is magyarázzák: sokan szakboltban (43,3%) vagy éppen a termelőtől közvetlenül (24,4%) szerzik be a húst. A szürke marhához képest szélesebb körű ellátásra utal, hogy többen említették a hiper- és szupermarketeket, valamint a kisebb élelmiszerboltokat is (6. táblázat).

6. táblázat

A mangalica termékek beszerzésének helye (N=132)

Beszerzési forrás	Említések aránya, %
Szakboltok (húsbolt, zöldségbolt)	43,3
A termelőktől közvetlenül, piacon	24,4
Hipermarketek	18,9
„Saját termelés”	4,7
Szupermarketek	3,1
Kisebb élelmiszerboltok	0,8
Egyéb helyről	8,7

A mangalichással szemben kialakult attitűdöket a szürke marha húsánál leírtak szerint szintén ötfokozatú skálán vizsgáltuk (1-egyáltalán nem ért egyet ... 5-teljes mértékben egyetért), amit a 7. ábra szemléltet. A mangalicát is a fogyasztók igazi magyar terméknek, hungarikumnak tekintik (4,61), hasonló szimbólumnak fogható fel, mint a szürke marha. Jól informáltak (3,89) voltak a megkérdezettek (főképp a férfiak: 4,22) arról, hogy a sonkájából készül a híres spanyol Serrano sonka, azonban a válaszadás ennél a kérdésnél nagyon alacsonynak tekinthető (140 fő válaszolt). A szélesebb körű tájékoztatás azonban a mangalica táplálkozási előnyeiről is szükséges: kicsi az egyetértés azokkal az állításokkal, hogy gazdag a hús ásványi anyagokban (3,82), szívbarát termékről van szó (3,70), és gazdag telítetlen zsírsavakban (3,70). Háttérváltozók alapján megfigyelhető, hogy a felsőfokú

végzettségűekhez jutnak el inkább az információk a hús kedvező tulajdonságairól, településtípus alapján pedig a fővárosiak esetén tapasztaltunk nagyobb befogadási hajlandóságot.

7. táblázat

A mangalicahússal szembeni fogyasztói attitűdök főbb statisztikai mutatói

Állítás	N	Álag	Szórás
A mangalica sertés igazi magyar termék.	264	4,61	0,76
A mangalica sertés combja az alapanyaga a híres SERRANO sonkának.	140	3,98	1,09
A mangalica sertés húsa rendkívül gazdag ásványi anyagokban.	214	3,82	0,99
A mangalica húsa gazdag telítetlen zsírsavakban.	191	3,70	1,31
A mangalica hús szívbarát termék, mert zsírsav összetétele kedvező.	201	3,70	1,30
A mangalicahús zsírsavösszetétele kedvező (n3-n6 zsírsavak aránya).	154	3,68	1,26
A mangalica termékek fogyasztásával megelőzhetőek a szív- és érrendszeri megbetegedések	211	3,52	1,29
A mangalica termékek fogyasztásával megelőzhetőek a szív- és érrendszeri megbetegedések, mert optimális a telítetlen zsírsavak aránya.	197	3,51	1,30
A mangalica sertés húsa zsírszegény.	234	3,45	1,42

4. SWOT analízis és a marketingstratégia alapjai

4.1. A magyar szürke marha és termékeinek SWOT analízise és a marketingstratégia alapjai

A szekunder és primer felméréseket követően kidolgoztuk a magyar szürke marha és termékeinek SWOT (GYELV) analízisét. Az erősségeket és gyengeségeket, illetve a lehetőségeket és veszélyeket a 8. táblázatban foglaljuk össze.

A termék erősségei közül elsőrendűnek tekintjük, hogy a szürke marha húsa valódi „világmarha”, a jelentős állománynak köszönhetően a XIX. század végéig világszerte elterjedt és közkedvelt volt. Különlegességét a hús magas minősége, annak alacsony víztartalma (ellentétben a PSE húsokkal), a nemes húsrészek jó érlelhetősége és szárazsága adja. A szürke marha termékeinek egészségességét a diétás étrendhez kötöttek is kihasználhatják, alacsony koleszterintartalma miatt. A legelőre alapozott tartásmódjából adódóan további táplálkozási előnyöket is nyújt, ami megnyilvánul a húsminőségben (stresszmentes), és a tej minőségében (CLA-tartalom) is. Nagyfokú ellenálló-képességének köszönhetően a szarvasmarhákra jellemző fertőző betegségek kevésbé fenyegetik, természetyszerű tartása miatt a komoly élelmiszerbiztonsági botrányt előidéző BSE-járvány teljesen elkerülte. Ez az előny az ökológia- és étrendrendszer szerinti termeléssel tovább fokozható, és a hús egy igényes, egészséges életmódra fogékony, tehető fogyasztói réteg étrendjét szolgálhatja.

A magyar szürke szarvasmarha húskihozatala elmarad a korszerű fajtákétól, amely a fajta fő gyengeségének számít. A lassabb fejlődési erély, a kisebb vágáskori testtömeg, a korai faggyúsodás és a jelentős zsírlerakódás szintén a hústermelés gazdaságosságát csökkenti. Az állatok hosszabb idejű termelésben tartása miatt, a termelőeszköz-lekötés jelentős, továbbá a likviditás fenntartása érdekében magasabb tőkebefektetés vagy hitelfelvétel szükséges. A napjainkra jellemző alacsony állatlétszám nem teszi lehetővé a tenyészállomány kialakítását és a magas fokú szelekciót, így a fajta genetikai előrehaladása lassú, ökonómiai szempontból nem kielégítő.

A szürke marha és termékeinek SWOT analízise

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Hagyományos és különleges • Magas minőség, gyakran ökotermék • Húsa száraz, íze a vadhúshoz hasonló • Diétásoknak ajánlott (koleszterinszegény) • Húsa jól érlelhető, jól bírja a sütési technikákat • Húsa BSE-mentes • Tömegetkarmányokat fogyaszt, legelő karbantartó funkció • Az állat igénytelen, nagy ellenálló képességű 	<ul style="list-style-type: none"> • Kedvezőtlen húskihozatal • Jelentős eszközlekötés • Korán elkezd faggyúsodni • Lassú fejlődési erély • Genetikai előrehaladás a tenyészállomány hiánya miatt lassú
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • Termék igényes fogyasztóknak • Az EU-csatlakozás után még több piaci lehetőség • Kihaszíthatatlan gyepterületek hasznosíthatók vele • Telítetlen piac, nagy piacpotenciál, piaci részek kihasználása • Hagyományos és Különleges Termék elismerésre esélyes • További termékfejlesztés, feldolgozás • Vertikális integráció 	<ul style="list-style-type: none"> • A termelés mennyisége lassan növelhető • Marhahúsfogyasztás további csökkenése • Intenzív, korszerű húsmarhák kiszoríthatják a piacról • Feldolgozó ipari háttér túlságosan elaprózott • Alacsony egyedszám miatt nincs folyamatos kínálat, a vevő megunja a várakozást • Nincs lehetőség az egységes termékminőség biztosítására • A közösségi marketingmunka hiánya

A termékek piaci lehetőségei meglehetősen kedvezőek, a készítmények kiváló minőségét elsősorban az igényes vásárlók ismerik fel. A hozzáadott érték a feldolgozottsági fok emelésével és az állatok ökotermelésben tartásával tovább növelhető. A szürke marha termékek iránt jelenleg a magyar piacon is *túlkereslet* van, amely hatalmas piacpotenciált rejt magában.

A szürke marhára leselkedő *veszélyek* közül elsőként a termékmennyiség lassú növekedését emeljük ki, amely további problémák forrása. A vásárlók csak alkalmanként jutnak hozzá a termékekhez, amely a gyártás időpontjától függően más és más ízű, más összetételű és ezáltal eltérő minőségű lesz. A magyar szürkéből készült termékek és ezeken keresztül a fajta számára reális veszélyt jelentenek a más marhák húsból készített jó minőségű *termékutánzatok*, azok hatékony marketing- és értékesítés ösztönző stratégiájának köszönhetően.

A célpiacok meghatározása, a termékek pozícionálása

A szürke marha esetében a mai piaci viszonyokat a túlkereslet jellemzi, mind a tökehú-sok, mind a feldolgozott termékek csak szűkös mennyiségben állnak rendelkezésre. A földrajzi szegmentálás szempontjából a német-ajkú országok (Németország, Ausztria, Svájc) piacának meghódítása után sikerekre számíthatnak a magyar szürkéből készült finomságok az újonnan csatlakozó országokban is. Azért tekintjük éppen ezeket az országokat kiemelkedőnek az

export szempontjából, mert a kolbász- és szalámféleségek fogyasztása itt gyakoribb, továbbá kulturális szokásaik és ízviláguk erős hasonlóságot mutat a magyar fogyasztókéval. Nem tekinthetők azonban célpiacnak a dél- és észak-európai országok, alacsony marhahúsigényük miatt.

A *fogyasztók demográfiai szegmentációját* alapvetően a termékek más marhahúsokhoz képest 10-50 %-kal magasabb ára szabja meg, így a célpiacot – az egyéb presztízs termékekhez hasonlóan – az átlag feletti jövedelemmel rendelkező középkorúak, családosok jelentik.

A célpiac meghatározásánál mindenképp érdemes figyelembe venni, hogy a magyar szürkeből készülő termékek általában rendelkeznek öko minősítéssel, tehát a *fogyasztók köre elsődlegesen az ökoterméket fogyasztókkal eshet egybe*. Az öko minősítéssel való összefonódást tovább indokolja az értékesítést is végző tenyésztők gyakorlati megfigyelése: kihasználva a fajta adottságait és a Nemzeti Parkok ökológiáját, az ökogazdálkodás feltételrendszere szerinti állattartás javítja a termékek piaci pozícióját.

A *pozícionálás* során célszerű azonban hangsúlyozni a magyar, őshonos eredetet, valamint a hús kiváló minőségét és ízét az egészségvédő, természetes termékimázs mellett.

A termékstratégia

A termékstratégia központi eleme a *minőség*, amelyet két aspektusban érdemes vizsgálni. Egyik szempont az állatok tartásmódjából, takarmányozásából eredő hagyományosság és természetesség (ökogazdálkodás), másik aspektusa a modern táplálkozási elvárásoknak való megfelelés, amit a hús kiváló sütési tulajdonsága, érlelhetősége, alacsony koleszterinszintje, magas ásványi anyag tartalma és kitűnő íze nyújt. Az esztétikus megjelenés biztosítása, a termék védelme a környezettől a *csomagolás* feladata, mely további előnyöket szolgáltat a fogyasztók tájékoztatásában, a vásárlásösztönzésben és a termék versenytársaktól történő megkülönböztetésében. A *márkázásnak* leginkább a magas minőségű, feldolgozott termékeknél, mint amilyenek a szürke marhából készült sonkák, szalámik, stb. van fontos szerepe. Termékcsaládként, valamely jól hangzó márkanev használatával a termékek bevezetése a piacra egyszerűbb, gyorsabb. Az *innovációnak* a fajta természetes mutatóinak javításában és a késztermékfejlesztésben van kiemelt jelentősége.

Az árstratégia

A magyar szürke marha termékek piaca keresleti jellegű. Ennek a piacnak a sajátosságai közé tartozik a magas ár, melyet a vevők által elismert érték alapján alakítanak ki, ekkor az árképzés iránya a *presztízssár*, melyet a hazai és a nemzetközi piacon egyaránt alkalmazhatnak a gyártók. A termék jelenlegi értékesítési gyakorlata azt mutatja, hogy a fogyasztók hajlandók megfizetni a magas árat, tehát a kialakított árképzési stratégia helyes. Miután hazánkban a marhahús is presztízstermékek bizonyul, valószínűsíthető, hogy a szürke marha termékek sem válnak tömegcikké, sokkal inkább a rés piacok igényeit szolgálják.

Az elosztási stratégia lehetséges eszközei

Az értékesítési lehetőségek bemutatása nem csak a termékek nemzetközi piacokra történő bevezetése miatt lényeges pont, hanem a hazai esélyek szempontjából is. Olyan üzletekben célszerű elsősorban megjelenni, ahol rendszeresen megfordulnak az igényes és magas jövedelemmel rendelkező vásárlók. Ezek lehetnek egyaránt kisebb alapterületű szaküzletek (bio- és reformboltok, húsüzletek), áruházláncok, és nagyobb, önkiszolgáló rendszerű szuper- és hipermarketek, esetleg exkluzív éttermek, wellness szállodák is.

A marketingkommunikációs stratégia

A szürke marha termékek marketingkommunikációja napjainkban a keresleti piac és a reklámozás magas költségeiből adódóan nem kielégítő színvonalú. A termékek nehéz elérhetősége sem szolgálja a fogyasztók tájékoztatását, a kommunikációs-mix elemeként is számon tartott csomagolás egyedül a termékek magas minőségének hírvivője.

A jövőben a termékmennyiség növelésével párhuzamosan megoldandó feladat lesz a versenyképesség szempontjából a *reklám és PR tevékenység* erősítése, a *közösségi marketing* szerepének növelése, melyet a SWOT elemzés során a veszélyek között említettünk. A tenyésztők helyét ebben a szerepkörben át kell, hogy vegyék a kereskedők, akik tőkebefektetéseikkel széleskörű propaganda tevékenységet és ellátottságot biztosíthatnak, az értékesítés kockázatának magukra vállalásával.

A kommunikációban hangsúlyozni szükséges a szürke marha húsának táplálkozási előnyeit, különleges ízét és feldolgozhatóságát, magyar eredetét. Éppen az *eredetvédelem* miatt jogilag sürgető feladat a „Garantáltan hagyományos és különleges” cím elnyerése. Követelményeinek a szürke marha eleget tesz, mindezidáig a kellő akarat, az összefogás és a kezdeti pénzbefektetés hiányzott.

4.2. A mangalica sertés és a belőle készült termékek SWOT analízise és a marketingstratégia alapjai

A primer és szekunder kutatások elvégzése után a következő lépés a mangalica sertés és termékeinek SWOT (GYELV) analízise volt. A termék erősségeit és gyengeségeit, illetve a piaci lehetőségeket és veszélyeket a 9. táblázatba foglaltuk.

A *termék erősségei* közül mindenekelőtt kiemelendő, hogy a mangalicát nem lehet és nem célszerű más országban előállítani, mivel a kiváló értékmérő tulajdonságait csak a magyar klimatikus (mikroklíma) környezetben tudja produkálni. A helyi adottságokat jól kihasználja, kiváló ellenálló képességgel rendelkezik. A mangalicának kiváló a stressztűrő-képessége, nem jellemző rá az intramuszkuláris vízleadás. A mangalica sertés húsminősége több tulajdonságában is különbözik a ma széles körben elterjedt fajták, hibridek húsminőségétől (keringés- és szívbarát termék). A hús nagy intramuszkuláris zsírtartalma és annak finom, egyenletes eloszlása kedvező hatású az ízletesség, a porhanyósság, az élvezeti érték szempontjából, és nem utolsósorban a „szték” jellegű húsok, valamint speciális termékek (sonka, karaj) előállításában is előnyt jelent. A mangalicasertés szalonnájának keménysége, kedvező zsírsavösszetétele miatt kiválóan alkalmas minőségi és nagy értékű szalonna előállítására.

A *mangalica gyengeségei* közül első helyen emelendő ki, hogy természetes mutatói gyengék (pl. kisebb szaporaság, kisebb malactömeg, nagyobb elhullás, lassabban nő, több takarmányt fogyaszt, nagyobb területet igényel, zsírosabb, kevesebb húst termel). A leírtakból következik, hogy a mangalica fajlagos tárgyi és forgóeszköz igénye magas, amely kihat a forgóeszközhitel mértékére és a magas banki hitelkamatokra.

Igazi piaci lehetőséget jelent, hogy a mangalica-termékcsalád a világ és az Európai Unió leggazdagabb rétegének szánt termék. A mangalica termékek iránt a világpiacon még sokáig túlkereslet várható, amely hatalmas piacpotenciált sejtet. Lehetőséget, illetve monopolhelyzetet teremt, hogy az Európai Unióban nincs versenytársa. A mangalicának komoly szerepe lehet a környezet- és tájvédelemben, a kedvezőtlen adottságú térségek felzárkóztatásában, a népességmegtartásban és a foglalkoztatásban és nem utolsósorban, a turizmusfejlesztésben.

A *veszélyek* sorából kiemelendő, hogy jelenleg egyetlen nagy stratégiai vevő van az exportpiacon (Spanyolország – Jamones Segovia Sa), amely cég olyan mértékben uralja a piacot, hogy az egész fajta léte szinte tőle függ. Az is veszélyt jelent, hogy egyetlen nagy

monopol helyzetű integrátor tevékenykedik a hazai piacon (Olmos és Tóth Kft). A kevés piaci szereplő miatt túlzottan zárt a rendszer, vagyis több feldolgozóra, integrátorra, vevőre lenne szükség. Általánosan megemlíthető veszély nemcsak a mangalica esetében, hanem szinte az összes hazai hagyományos és tájjellegű terméknel a közösségi marketing nem kielégítő volta, vagy teljes hiánya.

9. táblázat

A mangalica sertés és a belőle készített termékek SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Világmonopólium, -kuriózum • Egyedi és különleges termékek • Kiemelkedő, sajátos termékminőség • Kiváló íz, struktúra • Kedvező zsírsav-összetétel (kedvező telítetlen zsírsav-arány) • Keringés- és szívbarát termék • Húsa jól érlelhető • Jó stressztűrő-képesség • Húsa jól bírja a sütési technikák • Az állat igénytelen • Nagy ellenálló képesség 	<ul style="list-style-type: none"> • A természetes mutatók gyengék (pl. kisebb szaporaság, kisebb malactömeg, nagyobb elhullás, lassabban nő, több takarmányt fogyaszt, nagyobb területet igényel, zsírosabb, kevesebb húst termel) • Mennyiségi szempontból alulmarad a húsertésfajtákkal szemben • A fajlagos tárgyi és forgóeszköz igénye magas
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • A fejlett országok leggazdagabb rétegének szánt termék • A termékek iránt túlkereslet van • Telítetlen piac, nagy piacpotenciál, piaci rések • Az Európai Unióban nincs versenytárs • Kiemelkedő szerep a környezet- és tájvédelemben • Foglalkoztatás feltételeinek javulása • Jelentősége nagy a turizmus fejlesztésében 	<ul style="list-style-type: none"> • Egyetlen nagy stratégiai vevő van a piacon (Spanyolország), az egész fajta léte tőle függ • Egyetlen nagy monopol helyzetű integrátor van a hazai piacon (Olmos és Tóth Kft) • A túlkereslet miatt kialakult nagyon magas ár elriaszthatja a potenciális hazai vevőket • Korlátozott mennyiségű áru • Az állami támogatás hektikus jellege • A közösségi marketingmunka hiánya

A célpiacok meghatározása, a termékek pozícionálása

A földrajzi szegmentálás (célpiac-meghatározás) szempontjából nemcsak Spanyolország jöhet számításba exportpiacként. A spanyol piac egy ún. *indítópiac*, amely megalapozza a termékkör hírnevét, imázsát, illetve felkelti más országok fogyasztóiban is az érdeklődést. Spanyolország után *fontossági sorrendben következnek* a Magyarországot környező országok és a Balti államok. Olaszország és Franciaország, de általában a mediterrán térség viszont kiesik a körből, elsősorban kulturális sajátosságok miatt. Az észak-európai skandináv államok pedig eddig sem képviseltek potenciális célpiacot. A sonkán kívüli termékeket elsősorban Magyarországon lehet értékesíteni, ahol a fogyasztók tradicionálisan keresik a mangalica-készítményeket (kolbászt, szalonnát).

A célpiac-kiválasztás során ún. *koncentrált (egyszegmentumú) marketinget* kell folytatni. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy elsősorban a külföldi, de a hazai piacon is a vagyonosabb, magasabb jövedelmű fogyasztók képviselik a termék potenciális vevőkörét.

A termékek pozíciójára a következők jellemzőek: legmagasabb minőségszint (ebben nincs kompromisszum), egyediség, jól megkülönböztethető termékjellemzők. A termékek íze, élvezeti értéke kiváló, amihez társul a fajtaimázs (magyar, mangalica, csak a miénk, másolhatatlan, eredeti) és az egészségvédő funkció. Magas minőségű húsipari termékek (kolbász, szalámi) készíthetők belőle magyaros ízvilággal.

A termékstratégia

A mangalica készítményekre irányuló stratégia központi eleme *a kiváló minőségű és egészségvédő tulajdonságokkal rendelkező áru, amely esztétikus megjelenésű és magas élvezeti értékű márkázott termékként* jelenik meg mind a hazai, mind a külföldi piacokon. A termék kategória hordozza az összes olyan előnyös tulajdonságot, amely hatásos piaci szerepléséhez szükséges.

Az *innováció* az egyik legfontosabb kitörési pont a mangalicánál. Az innováció két szinten is lehetséges: egyik oldalról a fajta természetes mutatóinak a javítása, másik oldalról pedig a gyártmányfejlesztés, amely a végtermékek választékára, csomagolásfejlesztésére és piaci diverzifikálására koncentrálnak.

Az árstratégia

A kiváló minőség pozícióját szem előtt tartva a mangalica termékek esetében az árképzés iránya csak *a presztízsár* lehet. Az árképzés ún. keresletorientált módon történik, vagyis *a vevők által elismert értéket* kell az árképzés kritériumává tenni. A marketingmix többi eleme (pl. közösségi reklámozás, márkázás, magas minőségszint) arra szolgál, hogy ezt a magas értéket a gyártók elfogadtassák a potenciális célpiaccal.

Az eddigi árképzési stratégia sikerét jól mutatja, hogy a magas ár ellenére is inkább túlkereslet van a piacon, az értékesítés *egyetlen korlátozó tényezője a termék mennyisége*. Ennek alapján kijelenthető, hogy a termék jellemzői, minősége összhangban állnak az árakkal, vagyis az árak tükrözik a vevők által elismert értéket. A magas árak miatt valószínűsíthető, hogy a mangalicahúsból készült termékek inkább bizonyos *piaci szegletek* (nichek) élelmiszerei lesznek.

Az elosztási stratégia lehetséges eszközei

Egyértelműnek tűnik, hogy olyan üzletekben kell árusítani a mangalicatermékeket, ahol a magas igény szintű és jövedelmű fogyasztók rendszeresen vásárolnak. Miután a mangalica termék kategória nem tömeg-, hanem igazi rétegtermék, ezért a nagy alapterülettel rendelkező *hiper- és szupermarketek mellett az exkluzív értékesítési csatornákat* is meg kell célozni (delikátesz boltok, minőségi cikket forgalmazó speciális húsüzletek, éttermek, luxus áruházláncok). A bolti megjelenést elemezve megállapítottuk, hogy a Mangalica Termékcsalád tagjai több láncnál is kaphatók.

Értékesítési csatornát biztosít a mangalicatermékeknek *a turizmus is*. Az ebbe a körbe sorolható, egyúttal egymásra épülő elemek a következők: konferenciaturizmus, gyógyturizmus, pihenőturizmus, valamint falusi turizmus.

A marketingkommunikációs stratégia

Az árucsoport értékesítését sem átfogó piackutatás, sem széles körű marketingkommunikációs tevékenység eddig még nem kísérte. A mangalicáról szóló információk inkább szájról-szájra terjedtek. Magyarországon már *kialakult egy kis létszámú fogyasztói csoport*, akik tisztában vannak a mangalicahúsfeleségek és -zsiradék értékeivel, sőt táplálkozási előnyeivel. Ennek ellenére a lakosság többsége az állati eredetű zsiradékokat – elsősorban a koleszterintartalom miatt – negatívan ítéli meg.

Megítélésünk szerint a mangalicából készült termékek az országimázs alakításában is kiemelt szerepet játszhatnak. Ehhez elengedhetetlen, hogy a nemzetközi piacokon a mangalicát a magyar eredettel kapcsolják össze a vevők. A leírtakból következik, hogy *az eredetvédelem* minden hungarikum, így a mangalica esetében is alapvető kérdés.

A mangalicakészítmények esetében *a hagyományos és különleges tulajdonság védelme* (tanúsítása) a reálisan elérhető cél. Ebbe a kategóriába olyan élelmiszerek sorolhatók, amelyek összetételükben vagy előállítási módjukban hagyományosak, anélkül, hogy valamely földrajzi területtel kizárólagos kapcsolatban lennének.

A mangalicatermékek népszerűsítésében kulcsszerepe van *a közösségi marketingnek*. Ha a mangalicatermékek megszerzik a Garantáltan Hagyományos és Különleges tanúsító védjegyet, akkor erre az alapra már jól funkcionáló közösségi marketing- és reklámprogram építhető.

A mangalicára irányuló marketingkommunikációnak *a turizmusban is meg kell jelennie*. Ebben az esetben jelentős gazdasági haszon származhat, pl. a vendéglátáson, az étkeztetésen (ételek, köretek, receptek) keresztül, amelyet megfelelő programtervezet esetén a különböző közösségi marketingszervezetek is támogatni fognak. Külön kiemelhető a borturizmus, amelyben meghatározó szerepet játszhat a mangalica, de általában a hungarikumok. A borutakkal összekapcsolva kialakíthatók bemutatóállományok, főként az idegenforgalmi központokban, ahol ételek és nyersanyagok, ill. félkész és késztermékek árusítása is történhet.

A kereslet és kínálat oldaláról végzett kutatásunk összefoglaló eredményei szerint a vizsgált hungarikumok megfelelő gazdasági és piaci feltételek megvalósulása esetén – már középtávon is – agrár- és élelmiszergazdaságunk meghatározó, exportképes termékei lehetnek.